

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kilpeläinen, Erja

Title: Rakennetaan kielillä hyvää : katsaus kielikoulutuksen ja Kieliverkoston edelliseen neljään vuoteen ja toiveita tulevaan

Year: 2024

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja 2024

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Kilpeläinen, E. (2024). Rakennetaan kielillä hyvää : katsaus kielikoulutuksen ja Kieliverkoston edelliseen neljään vuoteen ja toiveita tulevaan. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 15(6).
<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-marraskuu-2024/rakennetaan-kielilla-hyvaa-katsaus-kielikoulutuksen-ja-kieliverkoston-edelliseen-neljaan-vuoteen-ja-toiveita-tulevaan>

(<https://www.kieliverkosto.fi/fi>)

Rakennetaan kielillä hyvää – katsaus kielikoulutuksen ja Kieliverkoston edelliseen neljään vuoteen ja toiveita tulevaan

Julkaistu: 7. marraskuuta 2024 | Kirjoittanut: Erja Kilpeläinen

Millaisia asioita sinulle tulee mieleen, jos kysyn: mitä kielenopetuksessa tai kielikoulutuspolitiikassa on tapahtunut edellisen neljän vuoden aikana? Innostuin pohtimaan kysymystä, sillä Kieliverkoston toimintakausi (2021–2024) kääntyy kohti loppuaan. Tuntuu mahdottomalta tiivistää – koulutuksen kenttä on valtava ja moninainen, lähelle on vaikea nähdä ja asiat muuttuvat hitaasti. Mikä pahinta: unohdan varmasti jotain oleellista! Tässä nyt kuitenkin lista muutamista asioista, jotka ovat liikahtaneet eri asentoon.

Neljän vuoden sisään on julkaistu koulutuspoliittinen selonteko (2021), kansalliskielistrategia (2021) ja kielipoliittinen ohjelma (2022). Osittain näiden takia selvityksiä kansalliskielten ja englannin kytköksistä on julkaistu useita. Saarikiven ja Koskisen (2023), Laitisen ym. (2023) ja Onikki-Rantajääskön (2024) selvitykset pääasiassa rauhoittelevat: kansalliskielillä ei ole hätää, mutta on suomalaisten vastuulla pitää niistä huolta ja antaa tilaa myös uusille suomen ja ruotsin kielen käyttäjille, sillä Suomi tarvitsee maahanmuuttoa. Vähemmistökieliä, kuten karjalaa, romanikieltä ja suomenruotsalaista viittomakieltä, elvytetään, vaikka tilanne on joidenkin kielten kohdalla hälyttävä (ks. esim. [romanikieli \(https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2024\)](https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2024)).

Venäjän hyökkäys Ukrainaan vuonna 2022 toi paljon ukrainalaisia oppilaita suomalaiseen koulujärjestelmään ja esimerkiksi perusopetuksen valmistavan opetuksen luokkiin. Silti valmistavan luokan opettajan kelpoisuusehdot ovat valtakunnallisesti edelleen määrittelemättä (Venäläinen ym. 2022, OKM 2022). Koronapandemian aiheuttama oppimisvaje, koulutuksen eriarvoistumiskehitys, PISA-tulosten ”romahdus”, lukutaidon taso ja maahan muuttaneiden oppilaiden oppimistulokset ovat viime vuosina synnyttäneet paljon huolestunutta keskustelua (ks. esim. HS, Pulkkinen ym. 2024). Koululaisten perustaitoja halutaan vahvistaa, joten tuntijakoon on annettu lisätunteja niin äidinkieleen, matematiikkaan kuin B1-kieleen (Valtioneuvosto 2023, OKM 2024). Yksi yritys ratkaista lukutaidon tilannetta on Opetushallituksen toimeenpanema kansallinen lukutaitostrategia 2030 (OPH 2021). Jokainen meistä voi osallistua lukutaitotyöhön näyttämällä lukevaa esimerkkiä.

Valitettavasti vieraiden kielten osalta väheneville kielivalinnoille ei tunnu tapahtuneen mitään, vaikka asiantuntijat ovat nostaneet sitä esille jo vuosikausia niin tapahtumissa, mediassa kuin selvityksissä (ks. esim. Alisaari ym. 2024). Marraskuun 2024 alussa Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry otti kantaa ammatillisen koulutuksen kieltenopetuksen järkyttävään tilanteeseen. Tiedetään, että kielivalinnoissa kyse ei ole pelkästään oppilaiden ja opiskelijoiden motivaatiosta (Veivo ym. 2023). Huono taloustilanne pakottaa kunnat ja koulutuksenjärjestäjät säästämään, eikä esimerkiksi valinnaiskieliä tai oman äidinkielen opetusta aina nähdä välttämättömänä.

Toisen asteen osalta ilahduttavaa on kuitenkin ammatillisen koulutuksen kielitietoisuusverkosto (OPH n.d.) sekä se, että kieliprofiili lukioissa tekee näkyväksi opiskelijoiden monipuolista kieliosaamista. Yliopistojen todistusvalinnan uudistus (2023) on toivottavasti menossa vähitellen kielten kannalta kohti parempaa lopputulosta. Mahdollinen englanninkielinen ylioppilastutkinto puhututtaa (ks. esim. Lausuntopalvelu 2024): millaisia seurauksia sillä on?

Paljon on siis meneillään, eikä tyhjentävää listaa voi tehdä. On kenties helpompi tehdä nostoja siitä, mitä Kieliverkosto on tehnyt tällä toimintakaudella. Olemme raapaisseet muutamia teemoja: kielivarantoa (2021), teknologian ja kielikoulutuksen suhteita (2022), kielen ja arvioinnin kytköksiä (2023) ja kestäväää kehitystä (2024). Kaikkien näiden teemojen parissa voisi helposti jatkaa, sillä vuosi on lopulta

hyvin lyhyt aika ja esimerkiksi opetukseen rantautunut tekoäly ja kiihtyvä ilmastokriisi pakottavat kieltenkin ammattilaiset pohtimaan oman työn ja tieteenalan suhdetta näihin kysymyksiin.

Kieliverkosto on neljän vuoden aikana mm. järjestänyt monenlaisia tapahtumia, ottanut kantaa ja julkaissut tätä laajasti luettua Kieli, koulutus ja yhteiskunta -verkkolehteä yhteensä 25 numeroa. Uusina toimintamuotoina Kieliverkosto aloitti Puhutaan kielikoulutuksesta! -podcastin ja Instagram-tilin. Yksi tärkeimmistä avauksista oli se, että Kieliverkoston tutkijat ovat vuodesta 2021 Opetushallituksen rinnalla edustaneet Suomea Euroopan nykykielten keskuksessa (European Centre for Modern Languages, ECML). Tämä on tuonut uusia kansainvälisiä kontakteja ja yhteistyökuvioita mutta myös tärkeää tietoa siitä, missä eurooppalaisessa kielikoulutuksessa mennään.

**

Tässä marraskuun 2024 numerossa käsitellään suomi toisena kielenä -näkökulmia, korona-ajan kokemuksia ja julkishallinnon kielipolitiikkaa. Sokerina pohjalla on kaksi matkakertomusta, joissa kuvataan kansainvälistä yhteistyötä.

Ensimmäisissä artikkeleissa sukellaan toisen kielen (L2) näkökulmiin. Rie Fuse ja Sara Park ovat opettaneet japania Helsingin yliopistossa limittäiskieleilyä hyödyntäen. Fuse ja Park saavat lukijan pohtimaan, millaista on opettaa korkeakoulussa sellaisella kielellä (esim. suomeksi), joka ei ole opettajan ensimmäisenä oppima tai eniten käyttämä kieli? Taija Udd ja Zsuzsánna Feher puolestaan esittelevät Kielibuustin kehittämää, aikuisille suomen- tai ruotsinoppijoille suunnattua itsearviointitestiä. Testi tulee tukemaan esimerkiksi suomi toisena kielenä -opettajien työtä, sillä sen avulla saadaan osviittaa siitä, miten oppija hallitsee kielitaidon osa-alueet ja mille kurssille hänen kannattaisi seuraavaksi suunnata.

Helena Vesaranta, Taina Saarinen, Minna Maunumäki ja Taina Lehtonen palaavat artikkelissaan koronapandemian aikaan ja tarkastelevat 6. luokkalaisten kirjoituksia uusmaterialistisesta näkökulmasta. Miten kouluun liittyvät ajan, paikan ja tunteiden kokemukset heräävät oppilaiden teksteissä eloon poikkeuksellisessa korona-ajassa? Jos uusmaterialistinen näkökulma on vieras, tutustu tähän tekstiin ja samalla myös tuoreeseen, Johanna Ennsner-Kanasen ja Taina Saarisen (2023) toimittamaan artikkelikokoelmaan.

Seuraavassa artikkelissa Kirsi Ilmaranta ja Niina Hynninen tarkastelevat Ilmarannan maisterintutkielmaan pohjautuvassa artikkelissaan sitä, miten Kelan englanninkieliset verkkosivut syntyvät ja millaisia kieliperiaatteita niihin liittyy. Artikkelin on erittäin kiinnostava katsaus siihen, miksi isot organisaatiot tarvitsevat kielipoliittisia linjauksia ja keskustelua monikielisyydestä.

Kahdessa viimeisessä artikkelissa päästään tutkijoiden mukana matkoille! Tarja Nikula, Eija Aalto ja Katri Niiranen-Kilasi kuvaavat kansainvälistä yhteistyötä PITA-hankkeessa Tansaniassa. Artikkelissa päästään kurkistamaan tansanialaisiin kouluihin ja siihen, mitä opettajat ja opettajankouluttajat ajattelevat monikielisyydestä ja kielitietoisuudesta. Erja Kilpeläisen ja Emilia Rajalan tekstissä sen sijaan vierailaan Grazissa, Itävallassa, ja sen myötä kuullaan sekä perustietoa että ajankohtaisia Euroopan nykykielten keskuksen (ECML) toiminnasta. Jos olet aina miettinyt, mikä ihmeen ECML, niin tämä artikkeli kannattaa lukea!

Lopuksi haluan mainostaa vielä kahta lähestyvää tapahtumaa:

- Kestävä kehitys ja kielikoulutus -teemavuoden 2024 lopuksi: Kieliverkoston ja JYU.Wisdomin lounaskollokvio teemalla "Ilmastosiirtolaisuus – Miten rakennamme toimivaa tulevaisuuden Suomea?" (<https://www.jyu.fi/fi/tapahtumat/jyuwisdomin-ja-kieliverkoston-lounaskollokvio-ilmastosiirtolaisuus-miten-rakennamme-toimivaa>), ke 20.11.2024 Jyväskylän yliopistolla ja Yle Areenassa
- Kari Sajavaara -muistoluento: Associate Professor Kara D. Brown otsikolla "The right teacher in the right place: Insights from three Estonian cases on teacher interest and motivation to participate in new language programs" (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/toiminta/kieliverkostossa-tapahtuu/save-the-date-kari-sajavaara-memorial-lecture-on-fri-17-january-2025-at-12-pm-2013-talk-by-associate-professor-kara-d-brown>), pe 17.1.2025 Jyväskylän yliopistolla ja verkossa

Tuokoon seuraavat neljä vuotta Kieliverkostolle lisää vaikuttamisen paikkoja, innostavia yhteistyökuvioita ja uusia avauksia. Toivon, että Kieliverkosto voi lisätä tutkimusperustaisesti esimerkiksi päättäjien ymmärrystä kielten ja kulttuurien moninaisuudesta ja niiden edistämisen tärkeydestä niiden itseisarvon mutta myös esimerkiksi oppimisen, osallisuuden, hyvinvoinnin ja yhteiskunnallisen aktiivisuuden

kannalta. Näinä maailmanpoliittisesti synkkinä aikoina on pidettävä kiinni inhimillisestä kohtaamisesta, empatiasta, rauhasta, toivosta ja kaikenlaisen moninaisuuden puolella seisomisesta – käytetään kieliä hyvän puolesta toimimiseen. Millaista (kielikoulutuksen) tulevaisuutta sinä haluat ja aiot rakentaa?

Erja Kilpeläinen koordinoi Kieliverkostoa.

Lähteitä

Alisaari, J., Björklund, M., Harju-Autti, R. & Heikkola, L. M. (2024). Kieltenopetuksen nykytila ja tulevaisuuden visiot. Opetushallitus ja Ajatuspaja Magma. Saatavilla: <https://magma.fi/kieltenopetuksen-nykytila-ja-tulevaisuuden-visiot/>
(<https://eur03.safelinks.protection.outlook.com/?url=https%3A%2F%2Fmagma.fi%2Fkieltenopetuksen-nykytila-ja-tulevaisuuden-visiot%2F&data=05%7C02%7Ckieliverkosto%40jyu.fi%7C18103ef180df410d2db508dcdee5f244%7Ce9662d58caa44bc1b138c8b1acab5a11%7C1%7C0%7C638630326575750757%7CUnknown%7CTWFpbGZsb3d8eYJWIjoiMC4wLjAwMDAiLCJQIjoiV2luMzliLCJBTiI6Ikl1haWwiLCJXVCi6Mn0%3D%7C0%7C%7C%7C&sdata=MooXUhbExyqx4%2FO1U07sST603CPZQgylooFOt%2FUKXc%3D&reserved=0>)

Ennser-Kananen, J. & Saarinen, T. (toim.) (2023). New Materialist Explorations into Language Education. Cham: Springer Nature. Saatavilla: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-13847-8>
(<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-13847-8>)

HS = Helsingin Sanomat (n.d.). Pisa-tutkimus (uutiset tästä aiheesta). Saatavilla: <https://www.hs.fi/aihe/pisa-tutkimus/>
(<https://www.hs.fi/aihe/pisa-tutkimus/>)

Itä-Suomen yliopisto (n.d.). Karjalan elvytys. Verkkosivu. Saatavilla: <https://uefconnect.uef.fi/tutkimusryhma/karjalan-elvytys/>
(<https://uefconnect.uef.fi/tutkimusryhma/karjalan-elvytys/>)

Kotimaisten kielten keskus (2024). Karjalan kielen käytöstä saatiin runsaasti tietoa. Uutinen 16.5.2024. Saatavilla: https://www.kotus.fi/kielitieto/kielipolitiikka/ajankohtaista_kielipolitiika

matematiikan-opetukseen-tarkeita-lisapanostuksia

(<https://okm.fi/-/henriksson-aidinkielen-ja-kirjallisuuden-seka-matematiikan-opetukseen-tarkeita-lisapanostuksia>)

Opetushallitus (n.d.). Ammatillisen koulutuksen kielitietoisuusverkosto. Verkkosivusto. Saatavilla:

<https://www.oph.fi/fi/kansainvalisyys/ammattillisen-koulutuksen-kielitietoisuusverkosto>

(<https://www.oph.fi/fi/kansainvalisyys/ammattillisen-koulutuksen-kielitietoisuusverkosto>)

Opetushallitus (2021). Kansallinen lukutaitostrategia 2030.

Opetushallitus ja Lukuliike. Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kansallinen-lukutaitostrategia-2030>

(<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kansallinen-lukutaitostrategia-2030>)

Opetushallitus (2022). Suomen romanikielen elvytysohjelma toimenpide-esityksineen. Raportit ja selvitykset 2022: 6. Helsinki:

Opetushallitus. Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/suomen-romanikielen-elvytysohjelma-toimenpide-esityksineen>

(<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/suomen-romanikielen-elvytysohjelma-toimenpide-esityksineen>)

Onikki-Rantajääskö, T. (2024). Suomi osallisuuden kielenä. Selvitys suomen kielen tilasta Suomessa 2020-luvun puolimaissa.

Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2024:20. Helsinki: Oikeusministeriö. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-141-0>
(<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-141-0>)

Pitkänen-Huhta, A., Mård-Miettinen, K., & Nikula, T. (toim.).

(2023). *Kielikoulutus mukana muutoksessa*. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys ry. AFinLA-teema,

16. <https://journal.fi/afinla/issue/view/10748>

(<https://journal.fi/afinla/issue/view/10748>)

Pulkkinen, J., Kauppinen, H., Hiltunen, J., Lehtola, P., Nissinen, K., & Rautopuro, J. (2024). *Tukea tasa-arvoiselle koulutielle :*

maahanmuuttajataustaisten nuorten osaaminen PISA 2022 - tutkimuksessa. Jyväskylän yliopisto. Tutkimuksia / Koulutuksen tutkimuslaitos, 39. <https://doi.org/10.17011/ktl-t/39>

(<https://doi.org/10.17011/ktl-t/39>)

Saarikivi, J. & Koskinen, J. (2023). Monikielistä sivistystä vai englanninkielisiä ratkaisuja? : Selvitys yliopistojen kielivalinnoista. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja: 2023:24. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-741-3> (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-741-3>)

Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry (2024). "Opetuksen määrä on niin pieni, että hävettää". Kannanotto 1.11.2024. Saatavilla: <https://sukol.fi/ajankohtaista/opetuksen-maara-on-niin-pieni-etta-havettaa/> (<https://sukol.fi/ajankohtaista/opetuksen-maara-on-niin-pieni-etta-havettaa/>)

Vaarala, H., Riuttanen, S., Kyckling, E. & Karppinen, S. (2021). Kielivaranto. Nyt! Monikielisyys vahvuudeksi -selvityksen (2017) seuranta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Saatavilla: https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/solki/tutkimus/julkaisut/pdf-julkaisut/kielivaranto-nyt-_julkaisu_sivuittain-1.pdf (https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/solki/tutkimus/julkaisut/pdf-julkaisut/kielivaranto-nyt-_julkaisu_sivuittain-1.pdf)

Valtioneuvosto (2021). Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko. Helsinki: Valtioneuvosto. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-622-8> (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-622-8>)

Valtioneuvosto (2023). B1-kielen opetusta lisätään 7. luokalla. Tiedote 19.1.2023. Saatavilla: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/b1-kielen-opetusta-lisataan-7.-luokalla> (<https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/b1-kielen-opetusta-lisataan-7.-luokalla>)

Veivo, O., Mäntylä, K., Inha, K. & Toomar, J. (2023). Nuoret arvostavat monipuolista kielitaitoa ja haluavat osata kieliä laajentaakseen maailmankuvaansa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 14(4). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2023/nuoret-arvostavat-monipuolista-kielitaitoa-ja-haluavat-osata-kielia-laajentaakseen-maailmankuvaansa> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2023/nuoret-arvostavat-monipuolista-kielitaitoa-ja-haluavat-osata-kielia-laajentaakseen-maailmankuvaansa>)

Venäläinen, S., Laimi, T., Seppälä, S., Vuojus, T., Viitala, M., Ahlholm, M., Latomaa, S., Mård-Miettinen, K., Nirkkonen, M., Huhtanen, M. & Metsämuuronen, J. (2022). Kielellisiä taitoja ja koulunkäyntivalmiuksia

– Valmistavan opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen tila ja vaikuttavuus -arviointi. Julkaisut 19: 2022. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.

Yliopistojen opiskelijavalintojen kehittämishanke 2022–2025 (2023).

Todistusvalinnan pisteytysluonnos 31.3.2023. Saatavilla:

<https://blogs.helsinki.fi/valintahanke/files/2023/03/Todistusvalinnan-pisteytysluonnos.pdf>

(<https://blogs.helsinki.fi/valintahanke/files/2023/03/Todistusvalinnan-pisteytysluonnos.pdf>)

Artikkeliin viittaaminen

Kilpeläinen, E. (2024). Rakennetaan kielillä hyvää – katsaus kielikoulutuksen ja Kieliverkoston edelliseen neljään vuoteen ja toiveita tulevaan. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 15(6). Saatavilla:

<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-marraskuu-2024/rakennetaan-kielilla-hyvaa-katsaus-kielikoulutuksen-ja-kieliverkoston-edelliseen-neljaan-vuoteen-ja-toiveita-tulevaan>
(<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-marraskuu-2024/rakennetaan-kielilla-hyvaa-katsaus-kielikoulutuksen-ja-kieliverkoston-edelliseen-neljaan-vuoteen-ja-toiveita-tulevaan>)